

het Hofkwartier

nr 8 • herfst 2013

Kwartaalkrant van bewoners en
ondernemers in het Hofkwartier
Den Haag

Foto Piet Gispén

Een krant met een vrolijke noot

> Rita van Hasselt

Al meer dan vijftig jaar geleden wist oom Jacques van Paul Schnabel dat je voor bijzondere dingen in het Hofkwartier moest zijn. Hij toog speciaal hierheen om langspeelplaten in te slaan. Een twintigtal jaar later ontdekte de voormalige drummer van Shocking Blue het muzikale hart van het kwartier. Gerben de Bruijn, zoals hij heet, streek neer in de Prinsestraat, naast het gekraakte Korzo. Cesar Zuiderwijk van de Golden Earring woonde aan de andere kant van het theater en het duo drumde er lustig op los. Wanneer de ramen openstonden, hoorden ze Anne Marie Willems met haar leerlingen zingen. Het gekraakte Korzo van destijds is nu het culturele podium van de buurt. Ook voor geëngageerde artiesten met roots in het

Midden-Oosten en Noord-Afrika. In november wordt het theater omgetoverd tot de centrale plek voor het festival Dancing on the Edge. In de Korzo-bar kan je tijdens het festival eten, net zoals bij de buurman. Hier herontdekte een van onze redacteurs het geheim van de keuken.

Als je zelf een festival of een feestje wilt organiseren met een hapje erbij, dan kun je in het Hofkwartier goed terecht. Steeds meer restaurants in de buurt verzorgen ook catering en bijvoorbeeld Catering per tutti in de Korte Molenstraat is er in gespecialiseerd. In het beeldverhaal maakt Wendy Hendrikse een rondgang langs de talloze galeries, winkels, restaurants en cafés van het Noordeinde. In de vaak monumentale panden bevinden

zich prachtige collecties kunst en antiek. De straat waar zich al eeuwenlang Het Oude Hof van de Oranjes bevindt, leent zich uiteraard ook voor een speciale wandeling in het kader van Den Haag viert 200 jaar koninkrijk. Op ingenieuze wijze verweeft Wendy beide wandelingen met elkaar.

En natuurlijk gonst het altijd van de geruchten in het kwartier. Bijvoorbeeld van een prins die niet alleen van een borreltje hield, maar misschien ook wel eens de oude poort heeft gebruikt om naar de dames van lichte zeden te gaan. Waar we dit keer niet vrolijk van worden is het verhaal van de hofnar. De prinses heeft de hofnar gevraagd met haar mee te gaan naar Drakensteyn. Wij begrijpen de oude koningin, maar wij hopen dat de nar

zijn oude kwartier niet helemaal zal los laten. Net zomin als zij dat zal doen.

Want de oude stad herleeft, het wordt steeds gezelliger in de oude buurten. Jongeren trekken naar de historische binnensteden om er te wonen en te werken. Het is de ideale plek om in crisistijd een nieuwe samenleving vorm te geven. Dat biedt kansen voor ondernemers met lef en creatieve ideeën. Zonder red je het niet, ook niet bij ons. Als je zin hebt om te starten, ga dan in het Hofkwartier naar de kroeg. Met een beetje geluk kom je de wethouder van Economische Zaken tegen. Hij is daar aan het netwerken. Altijd een vrolijke noot in de kroeg. Maar geef hem vooral geen visitekaartje, want dan krijgt hij het met zijn secretaresse aan de stok.

Exclusieve winkels en een heus paleis

Het Noordeinde is een straat die bekend staat om de vele exclusieve winkels, de prachtige historische panden en een heus paleis. Naast kunsthands en galeries vindt u hier ook trendy design- en interieurshops, boetieks, kappers, beautysalons en een stadstuinwinkel die samen met de juweliers, antiquairs, koffiecavés en restaurants voor een bijzonder aantrekkelijke mix zorgen.

De straat is al oud. In de tijd van de Graven van Holland verliet men het Buitenhof over de ophaalbrug bij de Gevangenpoort, stak de Voorplaetse (de huidige Plaats) over en ging dan of door de Hofbuurt richting Leiden, of over de Hoogstraat, langs herberg 't Goude Hooft richting Delft óf rechtsaf het Noordeinde op, om vandaar naar Scheveningen te gaan.

Het Noordeinde begon dus bij de Plaats en eindigde tot 1620 in een smal voetpad door de *wildernisse*, het jachtgebied in de duinen.

Paleis Noordeinde

SCALA
Architecten
Oude Molstraat 36
2513 B DEN HAAG
www.scala-architecten.nl

als je
denkt
dat alles
tegenzit,
denk
dan
opnieuw...

coco den haag
praktijk voor
coaching, counseling & mediation

wendy hendriksen scholte
06 129 43 145
info@cocodenhaag.nl
www.cocodenhaag.nl

...of kies voor een goed gesprek.

**NIET TE MISSEN DIT NAJAAR
GET CLOSE TO TALENT!**

**VR 15 T/M ZO 17 NOVEMBER
DANCING ON THE EDGE**
Kijk door de ogen van een jonge generatie theater-
makers uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika en
zie wat hen beweegt.

**DO 21 T/M ZA 30 NOVEMBER
HERE WE LIVE AND NOW**
Korzo en het NDT vieren de rijkdom aan danstalent
in de stad Den Haag met dansstukken van Haagse
bodem.

**WO 11 T/M VR 13 DECEMBER
HET UNIVERSUM VAN SCHWEIGMANS**
Hoogtepunten uit het werk van Boukje Schweigman
zijn gebundeld. Dompel je onder in het beeldende,
poëtische en mysterieuze universum van
Schweigman&.

**KORZO
THEATER**
PRINSESTRAAT 42

WWW.KORZO.NL

• Exclusieve winkels en een heus paleis • >

Maar eerst gaan we naar de overkant, naar het kleine, doodlopende Maziestraatje. Daar vinden we de bijzondere Galerie 't Fotokabinet van Lion. Hier kunt u terecht voor vintage foto's van onder andere Capa, Leibovitz, Van der Elsen, Burri Cartier Bresson en Corbijn.

Terug op het Noordeinde, op nummer 186 vindt u Damen Papier Royaal, dat wordt geleid door Nicole en Robert Damen, alweer de vierde generatie die hier onderneemt. Overgrootvader Jacobus Johannes

begon in 1895 een winkel in papier en aanverwante artikelen, en nog steeds zijn hier boekbindmaterialen, exclusieve en luxe papieren en allerlei soorten notitieboeken uit alle delen van de wereld te vinden.

Een klein stukje verderop, je zou er zomaar aan voorbij lopen, is nog zo'n bijzondere winkel. Ter hoogte van nummer 172, bij de kleine poortdeur vindt u een zeer charmant hofje. Ga naar binnen, loop nog een klein stukje door en daar, naast een meubelrestauratieatelier is 't Haags Bloemenhofje

• 't Fotokabinet van Lion, vol vintage foto's • • Al vier generaties Damen Papier Royaal •

Het oog van Piet Gispen

> Wendy Hendriksen

Piet Gispen (1958), al jaren een gerespecteerd fotograaf met specialisaties op het gebied van... nou ja, bijna alles, van portretten tot architectuur, van straatleven tot stillevens en van reisfoto's tot café scenes, brengt een bijzonder fotoboek uit.

'Den Haag met eigen ogen gezien' is het resultaat van vele lange en korte wandelingen en fietstochten die Piet Gispen maakte. Het oudste beeld dateert uit 2005, de jongste foto is dit voorjaar gemaakt. De achterflap vermeldt dat deze uitgave is gemaakt om van te genieten, om in te kijken en door te bladeren. Het heeft een landscape-formaat, een goede keuze voor een dergelijk onderwerp, en is veelbelovend dik.

Het boek begint op het Binnenhof en meandert via de Ridderzaal, het Plein en de Hofvijver naar de rest van Den Haag. De beelden laten over het algemeen een stad 'zonder drukte' zien. Dat betekent niet dat er iets in scene is gezet, maar er is wel op 'het juiste moment' gewacht. En dat spreekt tot de verbeelding. Wij, de stadsgebruikers zien de stad op een willekeurige dag vanuit een tram, vanaf de fiets of in elk geval vliedend op weg naar 'iets'. Gispen doet dat niet. Hij heeft de tijd, of neemt hem. In gedachte zou je de fotograaf zelfs kunnen zien staan, in eerste instantie stil, dan beurtelings leunend op het rechter- en dan weer het linkerbeen. Hij heeft geduld. Het kan een paar minuten duren, maar vaker nog veel langer. En dan, als twee mensen de besneeuwde straat oversteken, slaat hij toe, (pagina 13). Niet stiekem, wees niet bang, deze fotograaf schiet open en bloot. Datzelfde doet hij terwijl hij op de Kneuterdijk staat, op een niet al te druk moment: even wachten. Het huis van Van Wassenae-Obdam wordt dankzij het

standpunt dat Gispen voor deze prent innam, des te imposanter nu hij de wandelaar, de menselijke maat heeft toegevoegd.

De beelden in kleur worden afgewisseld met zwart-wit-fotografie, want ook daar is Gispen in thuis. Een weer- spiegelende Lange Vijverberg in smeltend ijs? Gispen is erbij. Een verstilde Hofvijver, zo stil dat het een beeld uit lang vervlogen tijden lijkt: Gispen is erbij. Een bijzondere plaat is ook het gezicht op de Koekamp en de nieuwbouw op pagina 24, daar zie je de essentie van Den Haag op een postzegel. En dat is het handelsmerk van Gispen: hij maakt de dingen niet per se mooier, wel realistischer. Ook in binnenfotografie is Gispen een meester, getuige de beelden van de interieurs van diverse gebedshuizen.

Een van de meest charmante foto's is voor mij de plaat van de Kikkerstraat, pagina 59. Je kunt het gesprek tussen de dames bijna horen.... 'Loop jij het ook zo naar binnen? Meid hou op, en ik heb die hond natuurlijk hè, wat denk je, een rommel dat ik ervan heb!' Gispen maakte een fijn boek om wat vaker in te kijken. Want zeg nu eerlijk, zijn die historische geveltjes aan het Spui op pagina 51 je al eens opgevallen? En heb je de Koekamp ooit zo imponerend ervaren als op de foto op pagina 55? Dankzij Gispen krijgen we tijd om eens goed naar onze stad te kijken. Op een realistische manier. Maar wacht eens... zie zij daar.... op pagina 77... ook niet Takma lopen?

Piet Gispen. Den Haag met eigen ogen gezien. Foto's voorzien van een onderschrift met de plaats en het jaartal. Het boek is een tweetalige uitgave (Nederlands/Engels). ISBN 978 90820430 0 6 • 142 pagina's • prijs € 29,50

Molenstraat. Met eigen ogen gezien, Piet Gispen

• Exclusieve winkels en een heus paleis • >

van floriste Magriet Klijn gevestigd. Met veel zorg en passie worden hier heel bijzondere boeketten samengesteld. Haar composities roepen de sfeer van bloemstillevens van vroege Nederlandse schilders op. De winkel laat zich omschrijven als een zeventiende- eeuws schilderij, de kwetsbare schoonheid en het korte leven van de bloemen wordt versterkt door de aanwezigheid van de eeuwenoude meubelen.

Nummer 164, het pand waar antiquair Van Leeuwen is gevestigd, was van 1717 tot 1752

het woonhuis van de bouwmeester Daniel Marot. Zijn tuinkamer en keuken zijn volledig bewaard gebleven. Marot, een hugenoot, werkte als bouwmeester voor stadhouder Willem III en bracht de stijl van Lodewijk XIV naar Nederland. Hij ontwierp het Paleis Kneuterdijk, twee vleugels van Paleis Huis ten Bosch en het huis van Fagel, en ontwierp in 1696 de symbolrijke Trêveszaal. In de tuin van Van Leeuwen staat ook nog eens de dikste boom van Den Haag, een ruim tweehonderdjarige bruine beuk. Louis Couperus was bevriend

met de Van Leeuwens, hij kwam hier vaak en beschreef de tuin in zijn novellen.

De oprichter van Van Leeuwen Antiquairs is de vader van de huidige eigenaar, Alexander van Leeuwen. In het zeventien- de-eeuws woonhuis dat werd verbouwd tot winkel, startte hij in 1914 met de verkoop van Hollandse meubelen, spiegels, klok- ken, bijzonder Chinees porselein uit de zes- tiende tot de achttiende eeuw, porselein en Delfts aardewerk. In het atelier worden restauraties aan antieke meubelen

Smeerolie

> Henk Kool • gastjournalist

Netwerken is een van de mooie dingen in het leven. Althans in het leven van een wethouder. Je moet in dit vak namelijk vaak naar openingen, feestjes, vieringen en ik weet niet al wat. En bijna elke bijeenkomst in Den Haag wordt tegen- woordig afgesloten met een 'borrel' dan wel 'aangeklede borrel'. Zonder borrel geen bijeenkomst, zo lijkt het wel.

Als het een iets sjiekere gelegenheid is, kan er zelfs sprake zijn van een 'walking dinner'. Persoonlijk heb ik het niet zo op die wandelende diners. Vaak betekent het dat je achter je eigen eten aan moet rennen omdat de ober op mira- culeuze wijze zich altijd aan de andere kant van de zaal bevindt. Wil je dan nog iets binnen krijgen, dan moet je er wel achteraan rennen. Maar dan nog vind ik het niet zo'n succes. Vaak sta je met een glas in je handen en dan krijg je ook nog een bord met bestek. Probeer dan meer eens zonder knoeien iets naar binnen te krijgen. Heel soms krijg je haakjes uitgedeeld die je aan je bord kunt klikken waar je het glas in kunt hangen. Alleen wijnglazen overigens. Geen bier drinken dus.

Maar goed, de borrel wordt altijd gebruikt als excuus voor het netwerken. Begrijp mij niet verkeerd: ik vind netwerken heel belangrijk en als smeerolie voor de samenleving. Tijdens borrels is de tong toch wat losser en hoor je bovendien vaak de meest sappige roddels. 'Heb je het al gehoord? Pietje doet het met Marietje en zijn vrouw weet van niets!' U kent dat wel. Borrels of netwerkbijeenkomsten zijn ook vaak nuttige ontmoetingsplekken om even snel zaken te doen. Soms heel bizar. Laatst was ik in München en liep daar op een borrel een minister, een directeur van een woningbouwvereniging en een hoge ministeriële ambtenaar tegen het lijf. Allemaal uit Den Haag, maar je moet naar München om ze te kunnen spreken.

Maar vooral als je een drukke agenda hebt, zijn die borrels een uitkomst. Niet dat je echt zaken doet. Je bevestigt vaak wat je al weet of je maakt een aanloopje naar een volgende bespreking. Mijn secretaresse is minder enthousiast over al die netwerkborrels. Dat zit zo. Heel veel mensen die ik op borrels ontmoet, willen een afspraak met mij maken. Dat is op zichzelf een merkwaardig fenomeen. Want je spreekt iemand en die wil dan niet met je praten maar een afspraak met je maken. Dat schiet natuurlijk niet op. En ik kan moeilijk nee zeggen, dus kom ik vaak na zo'n borrel met een stapeltje visitekaartjes bij mijn secretaresse. Die dan weer wanhopig gaatjes in de agenda probeert te vinden. Wat dat betreft kan ik beter naar de kroeg gaan. In het Hofkwartier bijvoorbeeld. Altijd gezellig en daar kom je een hoop bekende mensen tegen. Kun je lekker netwerken...

• Van Leeuwen, van dingen die blijven en niet voorbijgaan •

Galerie Guthschmidt
sieraden en objecten

25 JAAR

www.galerieguthschmidt.nl

Prinsestraat 39-43

SIERADEN
ZIJN EMOTIES

Het werk van zo'n 35 ontwerpers uit binnen- en buitenland komt in de galerie goed tot zijn recht.

Het betreft hoofdzakelijk unieke exemplaren.

KOCH ADVIES

estate planning | familie- en erfrecht | onroerend goed

Mr J.W.M. Koch

Oude Molstraat 34-a | 2513 BB 's-Gravenhage
06-53.84.61.33 | kochadvies@gmail.com

• Exclusieve winkels en een heus paleis • >

• Het Heden, binnen én buiten gezellig •

uitgevoerd. Op veel manieren een parel van een winkel!

Aan de overkant vindt u Watch-site waar u Rolex, Breitling, Cartier, IWC en Omega's kunt bewonderen, Lord of the Silk Road waar prachtige perzen en unieke kelims te zien zijn, Kinki Kappers waar u voor een bijzondere knipbeurt kunt kiezen, het Italiaanse restaurant La Liguria waar ook in de tuin geserveerd wordt, net als bij het gezellige Het Heden. Maar er is meer: de populaire fietswinkel – of is het nou een

• Lola Bikes&Coffee en zelfgemaakte appeltaart •

koffientent? Lola Bikes & Coffee, het nieuwe 't Zalmhuys en Studio 40, al bijna 75 jaar het adres voor exclusieve meubels, een origineel interieuradvies of een compleet ontwerp.

Kijk vanaf deze hoek op de Oranjestraat even naar het voormalige huis van Fagel, aan de overkant. Het pand is opgedeeld in La Cubanita, de Irish pub O'Casey, La Mano Maestra en de Pizzahut. Wist u dat dit ruim veertig jaar geleden de eerste vestiging van deze pizzaketen in Nederland was?

Stichting Nelis is een werkgelegenheidsproject voor werkloze jongeren van 18 tot 27 jaar, gericht op de glazenwasserij en schoonmaakbranche.

Gespecialiseerd in schoonmaakwerk op maat. Op iedere schoonmaakvraag hebben wij een passend antwoord.

Specialisten in schoonmaak & onderhoud.

HydraGroup BV Juliana van Stolberglaan 214 Den Haag
T 070.427.36.62 | M 06.224.672.05 | www.hydragroup.nl

COUPON

HydraGroup voor GRATIS 1ste beurt glasbewassing

MEER INFORMATIE j.bellaart@hydragroup.nl

071 2600026 | maaik@sobriquet.nl | www.sobriquet.nl

SOBRIQUET

COPYWRITERS & VERTALERS

• Het Heden, binnen én buiten gezellig • • Lola Bikes&Coffee en zelfgemaakte appeltaart •

Deel 8: Catering

Rossana kookt met liefde per tutti

> Ineke Bresser

Geef je een party, houd je receptie of vier je een feest? Of wil je dat iemand bij je thuis komt koken of het eten langsbrengt? Steeds meer restaurants in het Hofkwartier verzorgen catering. *Catering per tutti* is erin gespecialiseerd.

Ze is geboren in een plaatsje 'met achter mij de berg en vóór mij de zee'. Rossana Gianfranceschi groeide op in een dorp met slechts hondervijftig inwoners vlak onder de plaats Carrara, beroemd om zijn marmer.

'Als jong meisje wilde ik al chef-kok worden. Koken was mijn passie. Op mijn dertiende werkte ik al in de keuken van een restaurant. Ik heb het van mijn moeder. Mijn ouders waren allebei heel creatief. Mijn vader herstelde de carrosserie van antieke auto's en schreef gedichten en toneelstukken. Hij gaf mij altijd de hoofdrol en we hadden veel succes. Hij is zestien jaar geleden overleden. Ik droom nog elke nacht van hem. Gelukkig zijn mijn moeder en broer en zus er nog. En mijn dochter.'

Als jonge vrouw werkte Rossana na haar studie met gehandicapte kinderen en in een ziekenhuis. Maar daarnaast 'altijd, ja altijd in restaurants'. Toen ze in een kleine kiosk tegenover de kunstacademie in Carrara werkte, ontmoette zij de liefde van haar leven. Een Nederlandse student die ze zonder aarzelen volgde naar Nederland. Toen zat ze opeens in Eindhoven, ze sprak drie talen maar geen Nederlands of Engels. Gelukkig verhuisden haar vriend Raven van Enckevort en zij al snel naar Den Haag, naar een huis niet ver van de zee.

Ze moest wennen aan de andere cultuur. Dat je zomaar op straat een broodje eet, of met vriendinnen in een restaurant kunt eten zonder man, dat mensen zachter praten en auto's bijna nooit toeteren. Het was een heel nieuwe ervaring. 'Ik heb veel geleerd in Nederland,' zegt ze, 'ik vind de mensen hier optimistisch, ze klagen niet.' Op een dag had ze genoeg van bazen en besloot ze een eigen bedrijfje te beginnen. En dat is Catering per tutti in de Korte Molenstraat geworden. 'Midden in het Hofkwartier, een dorp in de stad. Hier voel ik me thuis, we zitten allemaal in één boot en zijn aardig voor elkaar.' Samen met Raven, die beeldhouwer en restaurateur geworden is, knapte ze het verwaarloosde pandje op en schilderde het in warme Italiaanse kleuren. Het ruikt er heerlijk, want Rossana kookt er dagelijks Italiaanse gerechten met uitsluitend verse producten en met kruiden uit haar eigen tuin. Ook verkoopt ze de versgeperste olijfolie van haar broer uit haar dorp en nog veel ander heerlijks uit haar geboortestreek.

• Soap, voor stadse beauty's •

Het pand heeft originele zeventiende-eeuwse plafonds van de hand van Daniel Marot. Om te voorkomen dat u steeds maar naar boven kijkt, maken ze de pizza's hier éxtra lekker! Op nummer 138B, bij La Mano Maestra, kunt u terecht voor een fijn kopje koffie. Wat heet, u drinkt hier een van de lekkerste kopjes koffie van Nederland! Ook hier weer een adembenemend eeuwenoud stucplafond in Lodewijk XIV-stijl.

Het van oorsprong 'winkelhuis' op nummer 136 dateert uit 1911. Het is een symmetrisch

• Boots By M, made for you •

Even in Italië bij Rossana Gianfranceschi

Je kunt bij haar met een klein gezelschap komen eten, een kookworkshop volgen en wijn proeven. Ze kookt bij je thuis voor kleine en grote partijen. En als het een beetje wil, zingt ze

opera voor je zoals ze voor mij deed. En als het even rustig is schrijft ze haar verhalen op... want ook schrijven is een passie van Rossana.

• Exclusieve winkels en een heus paleis • >

opgebouwde gevel in een expressionistische stijl. Het schilddak is met leien gedekt, en de kleuren van het houtwerk zijn authentiek. Nu vindt u er de Soap Treatment Store, een heerlijke plek om na of tijdens het winkelen even te genieten van een behandeling aan de beauty bar, een gezichtsmassage, een pedicure of een antirimpel treatment.

Boots by M op nummer 126 verhuist volgende maand naar nummer 100, en is dan al zo'n twintig jaar op het Noordeinde gevestigd. Marian – inderdaad, de M van de Boots –

• Het Heden, binnen én buiten gezellig • • Lola Bikes&Coffee en zelfgemaakte appeltaart • • Soap, voor stadse beauty's • • Boots By M, made for you •

Het geheel maakt de buurt aantrekkelijk

> Paul Schnabel

Meer dan vijftig jaar geleden hoorde ik bij mijn Haagse oom Jacques muziek die ik nooit eerder had gehoord. Cantates van Bach, middeleeuwse liederen en Indiase raga's, op langspeelplaten die hij had gekocht in de Oude Molstraat of de Molenstraat. Dat weet ik niet meer, maar wel dat hij me trots vertelde dat daar de enige winkel in Nederland zat die dat soort muziek verkocht.

Platenzaken zijn er niet meer, maar in het Haagse Hofkwartier zijn nog altijd bijzondere winkels en winkels met een bijzonder assortiment te vinden. Misschien zelfs wel meer dan toen. En bij de bijzondere winkels hoort ook een bijzonder publiek, dat graag neerstrijkt voor andere dan gewone koffie en ongewone taarten en broodjes. De terrasjes zijn klein, want de straten smal, en de pleinen liggen aan de buitenkant van de wijk.

Wijken als het Hofkwartier vind je inmiddels in alle oude binnensteden. Net buiten de grote winkelstraten met hun warenhuizen en ketenfilialen. In de kleine smalle straten, aan

grachtjes en op beboomde pleintjes zitten in de winkels van vroeger – de melkboer, de slager of de sigarenboer – nu kleine modezaken, trendy kappers, designcollecties, exotische bloemisten en eigenzinnige restaurants en broodjeswinkels. De winkeliers lijken ook niet meer op hun voorgangers. Vaak jong, hoogopgeleid en niet van huis uit al vertrouwd met de detailhandel of de horeca. Ze lijken vooral op het publiek dat hen bezoekt en vaak staan ze ook in kleding en kapsel model voor wat de klanten willen.

De detailhandel – of zoals het tegenwoordig heet, de retail – heeft het moeilijk. Er zijn in

Nederland te veel winkels, de exploitatie van een winkel is vaak te duur en de klanten zijn na vijf jaar crisis en recessie ook duidelijk zuiniger geworden. In sommige sectoren – kleding, wonen, boeken, schoenen – loopt de omzet hard terug. Aanvankelijk aarzelend, maar nu toch steeds sneller, neemt ook de handel, nieuw en tweedehands, via internet zulke vormen aan dat het echt akelig voelbaar is geworden voor een verkoper die niet zelf ook via een website verkoopt.

Voor de gewone boodschappen ga je niet naar het Hofkwartier. Het zijn wandelstraten met een vrijetijdsaanbod. Hoewel Den Haag geen

toeristenstad is als Amsterdam, bestaat het publiek toch voor een niet gering deel uit mensen die tijdens hun dagje Den Haag komen kijken naar wat 'thuis' niet te vinden is. Den Haag telt ook vele duizenden expats met meestal zeer goede inkomens en een leefstijl die al gauw wat luxueuzer is dan ook Nederlanders met een goedgevulde portemonnee gewend zijn. Maar ook waar koopkracht is, moet er kooplust en koopwil zijn om de winkels, restaurants en cafés draaiende te houden. Funshoppen dat beperkt blijft tot genieten van de sfeer en bewonderen van etalages is niet voldoende om een winkelstraat overeind te houden.

De tijd dat binnensteden steeds minder bewoners gingen tellen is echt voorbij. Zelfs jonge gezinnen blijven nu weer meer in de stad, al is dat natuurlijk een minderheid. In een stad als Den Haag bestaat de helft van de huishoudens uit één persoon en meer dan een kwart uit niet meer dan twee personen. Vooral voor hen is wonen in de binnenstad en in de wijken daaromheen erg aantrekkelijk, zeker als in de buurt ook een passend aanbod van winkels en restaurants te vinden is. Niettemin, de economische recessie en de – ook voor ambtenaren – zuinigere overheid eist hier nu zijn tol. Beter gezegd, vraagt om aanpassing van het aanbod. Zeker voor jongere Nederlanders is restaurant- en café-bezoek een vanzelfsprekendheid geworden, maar de prijs van het uitgaan moet wel als redelijk beleefd worden.

Het is niet eenvoudig om als kleine ondernemer in de retail of horeca nog een goede boterham te verdienen. Veel winkels moeten in verhouding tot de omzet eigenlijk een te hoge huur opbrengen en ook per uur wordt er gemiddeld niet veel verdiend. Beperking van de openingstijden helpt echter niet en is bovendien slecht voor de handel, van jezelf en van anderen. Want dat is wel duidelijk, het is het geheel dat uiteindelijk de aantrekkelijkheid van een buurt als het Hofkwartier uitmaakt. Meer van hetzelfde, dat toch steeds weer anders blijkt te zijn, bepaalt de charme en de kwaliteit van de buurt.

Een rijk aanbod in de Molenstraat

• Exclusieve winkels en een heus paleis • • • • • >

is uitgegroeid tot dé specialist op het gebied van westernlaarzen uit de USA en Mexico. Naast laarzen worden bij Boots by M ook bijzondere tassen, riemen, dekens en prachtige suède omslagdoeken verkocht, gemaakt van eersteklas, natuurlijk behandeld leer verkocht. Marian onderhoudt persoonlijk contact met de ambachtelijke laarzenmakers, waardoor u de beste cowboylaars krijgt die u zich maar kunt wensen.

Op nummer 122 vindt u Philippona Porselein, al sinds 1822 het adres voor

Philippona Porselein

exclusieve serviezen en tafelaccessoires. Steeds weer blijken Pien en Monique een perfecte neus te hebben voor de mooiste serviezen en het fijnste glaswerk. Iedere week dekken zij, tot in het kleinste detail, weer een nieuwe stijlvolle en weelderig tafel. Kijk ook eens achterin de winkel, waar de mooiste snuisterijen te vinden zijn.

Tussen nummer 100 en 122 vindt u een poortje waarachter het Hofje van Severie verstopt ligt. Dit hofje uit 1768 was geen liefdadigheidshofje, maar een exploitatie-

Het hofje van Severie, oase van rust

Het kwartier rond het Oude Hof als stad van de toekomst

> Peter Drijver

Oorlogsmachine, vrijplaats, cultureel brandpunt, handelsplaats, uitdrukking van macht en welvaart – érgens halverwege de vorige eeuw had de stad al haar traditionele waarden en betekenissen verloren. Feitelijk leek er geen reden meer om die oude stad te bewaren: de economie was weggetrokken naar de stadsrand en de bewoners naar de huizen met tuintjes in de groeikernen. Wat volgden waren Grootse Visies van wegdoorbraken, saneringen en goedkope portiek-etagewoningen voor de sociale groepen. Maquettes imponeerden en wethouders knipten linten. En stoffige musealisering leek de toekomst voor een archief aan monumentale stadsdelen.

Vandaag de dag, een halve eeuw verder, zijn de kaarten geschud en is de uitkomst volstrekt anders. Met name de oudste en minst geschonden delen van de stad – praktisch onbereikbaar voor autoverkeer en vrachtwagens – maken vreemd genoeg een wedergeboorte door en vormen nu de motor die de mensen naar de stad trekt. Een stad die in niets meer lijkt op datgene wat de traditionele stad heeft gemaakt tot wat hij is. De handel gebeurt tegenwoordig immers in eerste plaats via het internet, ons werk en onze culturele brandpunten zijn over een hele regio verspreid. Van Koniginnegracht tot Torenstraat, van Willemspark tot Stationsbuurt is de dichte, volgepakte Haagse binnenstad als woon- en werkgebied herontdekt. Een gebied dat kansen biedt aan uiteenlopende vormen van voorzieningen die een web van instellingen, bedrijfjes en zzp'ers ondersteunt. Een gebied

Wanneer dit beeld in stand gebleven zou zijn, dan zou Den Haag vandaag een nog sterkere positie hebben

• Exclusieve winkels en een heus paleis • • • • • >

hofje, gebouwd om huurpenningen te innen. Dit rijtje huisjes diende ter vervanging van het oudere rijtje eenkamerhuisjes dat hier vanaf de zestiende eeuw tegenover heeft gestaan, maar dat in die tijd al zo verwaarloosd was dat het moest worden vervangen. De huisjes meten 3,4 x 4,5 meter en bevatten oorspronkelijk niets meer dan een bedstee. Het privaat was buiten, evenals de waterpomp. Met een steektrapje was de kale ruimte onder de dakpannen te bereiken.

Slaals, sieraden en tassen bij Richezza

In het web van straatjes is er alle ruimte voor een eigentijdse netwerkomgeving

waarin de basis van de economie wordt gevormd door de industrie van politiek en rechtspraak, maar waarin ambachten, artistieke beroepen, cultuur en horeca naadloos passen. Een gebied waar alles om loop- of fietsafstand ligt en waar je kunt kiezen tussen de rauwe tonijn van Wox of broodje speklap van De Vrijheid.

Stedeling

De stedelingen van vandaag zijn dan ook niet dezelfde van pakweg een halve eeuw terug. Ze maken de bewuste keuze om te leven op een plek die ze vroeger alleen bezochten wanneer ze in een vreemd land op vakantie waren. Als wereldburgers weten ze dat hun eigen stad en cultuur een deel is van hun eigen identiteit. Ze weten dat globalisering in eerste instantie betekent dat je het eigene van huis en stad moet kennen en koesteren. In het verleden waren er generaties die hun persoonlijk waardenstelsel baseerden op dat van kerkvoorgangers, hun ouders of van politieke visionairs. Vandaag willen we ons waardenstelsel baseren op door onszelf gekozen communities rond bijvoorbeeld walvissen, fair-trade, muziek, broeikas effect, persoonlijke zorg en allerlei individuele vrijheden. En die waaiar aan donateurschappen, lidmaatschappen en Facebookfavorieten willen we persoonlijk slijpen en ijken door individueel kennis te maken met dat wat onze cultuur is en gemaakt heeft. Zo willen we ook de traditionele stad ervaren en gebruiken als moderne habitat – en niet: onderzoeken als historisch en doods relict. We zijn geen van allen archeologen.

Polis

Op pleinen en straten van de stad mag dat misschien allemaal een 'open deur' lijken, maar voor de macht ligt dat anders.

Macht en welvaart van de overheid wordt vanouds gecommuniceerd met iconen: Paleis op de Dam, Huis ten Bosch...

De zeventiende-eeuwse republiek kende nog een open wisselwerking tussen de kunsten. Wie kan er nog een indrukwekkend overheidsgebouw noemen uit 1960? 1970? 1980? In Nederland – volgens velen toch het utopia van de moderne architectuur – bouwen we vandaag de dag nog onveranderd schoenendozen in een saai corporate gedistingeerd grijs. Het Haagse stadhuis, de Tweede Kamer, Europol, Financiën en binnenkort de Hoge Raad en wellicht Eurojust en Spuiforum – allemaal modernistische objecten alsof we net als in de jaren dertig onze humanitaire waarden moeten uitdragen met de sobere weelde van die schoenendoos. De nomenclatuur van de politiek heeft zo zijn eigen agenda, zijn eigen visie... – de door ons vrijgestelden, die in de stad, de provincie of staat moeten ervoor zorgen dat we prettig en productief kunnen samenleven.

Eenzelfde belegen visie ligt ten grondslag aan het nieuw opgestelde bestemmingsplan St-Jacobskerk en omgeving, zeg maar: het Hofkwartier en het Noordeinde. Zonder ook maar het huidige bestemmingsplan geëvalueerd te hebben met de buurt, hebben de wethouders hun nieuwe liberale filosofietjes erbovenop gelegd. Maar de contrabande in de regels van het bestemmingsplan gaat ten koste van wonen boven winkels en ten koste van branchevrijheid. En, nog erger: het werkt ten gunste van huisjesmelkers en groot-schalige horeca-exploitanten. Daarmee lopen de beleids-makers de stad, de stedeling en de economie in de weg. De stad van de toekomst is allang niet meer de lounge van de slaapwijken: de stad van vandaag is bewoond.

Omar Munie flagshipstore, en zaterdag high tea!

• • • • • Slaals, sieraden en tassen bij Richezza • • • • •

V.l.n.r. Anne Boode (Relatiemanager ABN AMRO Bedrijven Haaglanden), Jan van Asselt (Directeur/eigenaar 't Goude Hooft), Louis Salman (Adjunct-directeur ABN AMRO Bedrijven Haaglanden), René Bogaart (Directeur/eigenaar 't Goude Hooft).

't Goude Hooft:
Haags icoon in ere hersteld dankzij
unieke samenwerking

Na een forse verbouwing heeft 't Goude Hooft zijn deuren weer geopend om de Haagse clientèle in zijn armen te kunnen sluiten. De oudste herberg (1423) van de residentie aan de Dagelijkse Groenmarkt voldoet helemaal aan de hedendaagse eisen, waarbij de prachtige historische details, de warme tinten en het moderne interieur perfect op elkaar zijn afgestemd. En of het nu een zakenlunch, (bedrijfs)feest, familiediner of private meeting betreft: 't Goude Hooft geeft elke bezoeker een gevoel van thuiskomen. Een dergelijke renovatie gaat natuurlijk niet zonder slag of stoot. De eigenaren Jan van Asselt en René Bogaart hebben ziel en zaligheid in het prestigieuze project gestoken. “We hebben veel moeten investeren om 't Gouden Hooft weer die uitstraling te geven die het verdient”, aldus Van Asselt. “Zonder de steun van de gemeente, bedrijven en ABNAMRO Bank was het allemaal niet mogelijk geweest.” Volgens Bogaart was het in het begin aftasten, maar ondanks de moeilijke tijd voor ondernemers, bleek de bank bereid te investeren in de plannen van de horecaondernemers. “Het is fantastisch hoe ABNAMRO met ons heeft meegedacht”, aldus Bogaart. “Voorafgaand én tijdens het traject, toen we met tegenvallers te maken kregen. ABNAMRO heeft continu vertrouwen in ons gehad. En wij doen er alles aan dat vertrouwen niet te beschamen. Door onze afspraken na te komen en met elkaar te sparren over toekomstige ontwikkelingen.” “Het is echt een wij-project geworden”, vult Van Asselt aan. “Samen hebben we 't Goude Hooft weer stevig op de kaart gezet!”

Wilt u weten wat ABN AMRO voor u kan betekenen?
Bel Stef Bahlmann, Directeur Bedrijven Den Haag telefoon 070-3752149

• Exclusieve winkels en een heus paleis •

En vandaag ligt er ook voor u een echte 'Munie' binnen handbereik!

Het art nouveau Mercuriusgebouw dateert uit 1902. Het was het eerste grote kantoorgebouw van Den Haag, er waren 28 kantoorlokalen die ruimte boden aan 14 firma's. Het gebouw beschikte over een elektrische lift en twee dienstwoningen, er was centrale verwarming en een handig intern telefooncircuit. Op straatniveau konden twee winkels worden gevestigd. Mercurius, de god van de handel, waakt

Mercuriusgebouw, het eerste kantoorgebouw van De Haag

over dit monumentale gebouw waar nu woonheden in gebouwd zijn.

Als u nu vervolgens leest dat ook de kapsalon Christie's Munie's burens in het Mercurius, al meer dan twintig jaar aan het Noordeinde gevestigd is, dan dringt langzaam het besef door wat een bijzondere winkelstraat dit moet zijn. En weet u waarom het in deze kapsalon na twintig jaar nog steeds zo prettig toeven is? Christa en Erik hebben oog voor kwaliteit. Hier wordt u vakkundig geknipt onder het genot van

Christies kapt al twintig jaar

Veranderend straatbeeld

> Guus Boudestein

In de afgelopen eeuw is het straatbeeld sterk veranderd. Van lokale identiteiten zijn we naar een eenduidig beeld gegaan. De invloed van de industriële revolutie is daarbij onmiskenbaar zichtbaar. Het eerste wat opvalt als je oude foto's bekijkt, is de leegte. Er zijn geen auto's en er is geen reclamebord te zien. Vandaag de dag is dat anders, zelfs in het Hofkwartier zijn Heineken en Illy overal aanwezig.

Pastis: geen huistijl, maar belettering die bij de gevel past

Soms heb je wat afstand nodig om de veranderingen te zien, letterlijk door te reizen. Ik kom al dertig jaar met regelmaat in Hotel La Louisiana in Parijs. Het is niet zo'n bijzonder hotel, er is geen luxe en geen uitzicht. Miles Davis heeft hier de muziek geschreven voor de film *Ascenseur pour l'échafaud**,..., zo'n hotel dus. En iedere keer als ik hier kom, ben ik nieuwsgierig naar de veranderingen.

De gebouwen in de Rue de Seine zijn in de afgelopen dertig jaar nauwelijks veranderd, maar het straatbeeld, de winkels en de cafés des te meer. Het gaat in etappes, elk jaar een klein beetje. Was de straat vroeger één grote

markt vol verse groenten, fruit en bloemen, nu is het een luxe winkelstraat in het hart van Saint Germain. De slager en groenteboer zijn veranderd in delicatessenzaken, het aantal restaurants is verdrievoudigd en ook Maison Paul is er met een nieuwe formule neergestreken: de warme bakker met wat tafeltjes en stoeltjes.

Terug in het Hofkwartier in Den Haag zie ik hetzelfde beeld. De gewone winkels voor de dagelijkse boodschappen verdwijnen, wat overblijft zijn de ambachten en specialzaken.

Een andere manier om het te zien is via een film: *Die Heimat Trilogie*, het meesterwerk van Edgar Reitz. Deze Duitse kroniek, bestaande uit zestig uur film, geeft een geweldig tijdsbeeld. Hier zie je letterlijk de modernisering van de jaren 60 en 70 aan je voorbijtrekken.

Zo heeft iedere stad zijn eigen karakter, we hebben vakmanschap en liefde nodig om de tradities weer zichtbaar te maken. Geen mediterrane vijgen- en olijfbomen in de Prinsestraat, maar Hollandse linden. We hebben tederheid, sociaal begrip en intelligentie nodig om op een precieze manier te ontwerpen. De rol van architect en ontwerper zal in de komende jaren veranderen.

Salamanca in Spanje is een mooi voorbeeld. Het oude centrum heeft een uniek karakter. De gebouwen in deze stad hebben een romaanse en gotische stijl, maar laten toch vooral de bloeitijd van de Spaanse renaissance zien. Honingkleurige natuursteen, rode daken en

dito deuren ademen de intimiteit van een dorp. Maar vooral de gevelbelettering is heel bijzonder. Van oudsher worden de namen van winkels op de gevel geschreven. Met ossenbloed welteverstaan, en in een prachtige typografie. Niks reclame, zelfs geen huistijl, hier is sprake van een 'stadstijl'.

We zitten midden in een nieuwe industriële revolutie. De veranderingen zijn al zichtbaar. Wat betreft reclame en branding van producten denk ik dat we over het hoogtepunt heen zijn. Het 'broadcasten' verschuift langzaam naar 'narrowcasting', een meer persoonlijk gerichte aanpak. Eenheidsworst

smaakt niet meer! De social media en het internet kunnen hier een grote rol in spelen. Je ontvangt reclame op je smartphone die voor jou van belang is. Het straatbeeld mag weer leeg worden, zodat we alle details van de architectuur kunnen zien. De typografie op de gevels kan zo rijk zijn, en weer de aandacht krijgen die het verdient. Kijk eens naar de gevels in het Hofkwartier: Pastis, het Paleishotel en zeker naar die van de voormalige brandweerkazerne: hier geen huistijl maar een belettering die past bij de gevel.

* De mooiste muziek voor in de auto op een regenachtige herfstavond.

Belettering op het gebouw van Ontwerpwerk

• Exclusieve winkels en een heus paleis •

een verrukkelijke koffie, een vers sapje of een goed glas wijn. Het is niet vreemd dat ambassadeurs, ministers en staatssecretarissen al jaren de weg naar Christie's weten te vinden. Of de overbuurvrouw, koningin Máxima hier ook komt? Dát blijft onder ons. Ook dat is Christie's.

Het Marishuis aan de overkant op nummer 96A is gebouwd in de stijl van de 'Um-1800-bewegung'. Van oorsprong is het pand zeventiende-eeuws, maar het werd in 1916 ingrijpend verbouwd. Het Lodewijk

Drie broers, in de gevel van het Marishuis

XVI-winkelinterieur is deels nog hetzelfde als in de tijd dat de gebroeders Jacob, Matthijs en Willem Maris hier hun kunsthandel begonnen. Hun portretten vindt u in de gevel, waar zij in natuursteen zijn aangebracht. Nu weet u ook hoe het pand aan zijn naam komt.

Boekhandel Van Hoogstraten op nummer 98 is een van de oudste nog zelfstandige boekhandels van Den Haag gevestigd. De boekhandel, opgericht in 1881 en sinds 1947 eigendom van de familie Bakker, was reeds hofleverancier van koning Willem III en

Hoogstraten laat ons lezen, sinds 1881

‘Zet je keel open als een kathedraal’

> Annelies Flinterman

‘Den Haag: je tikt ertegen en het zingt’, dichtte Gerrit Achterberg. Ja, zingen is fijn, zingen geeft lucht, zingen ontspant. ‘Zingen maakt gelukkig’, schreef onlangs Barber van der Pol. (Querido)

Den Haag is een muziekstad; wie kent niet Anouk of de Golden Earring? Of misschien moet ik zeggen... is nog een muziekstad, want ondanks het feit dat er door bezuinigingen in het aanbod is gesneden en er ook veel is verdwenen, van jazzfestival tot en met het Koorenhuis, is er gelukkig nog heel wat initiatief gebleven en zelfs ook weer bij gekomen. Sommige docenten van het voornoemde Koorenhuis hebben van de nood een deugd gemaakt door bijvoorbeeld samen een alternatief op te zetten of door zzp’er te worden.

Zo ook Annemarie Willems. Zij woont al 39 jaar in Den Haag, vroeger bijna als buur van Cesar Zuiderwijk in de Prinsestraat. Daar geeft ze al dertig jaar zangles, tegenwoordig als Annemarie Willems Producties. Naast het geven van zangles dirigeert ze verscheidene koren en geeft ze workshops.

Jaren geleden kwam ik bij Annemarie terecht doordat we samen met een vriendin een shiatsuless volgden. Zij ontdekte toen dat mijn ademhaling niet goed was. Daar zijn we aan gaan werken en ik, die dacht echt niet te kunnen zingen, zing nu met plezier in een kerkkoor. Grappig is, dat ook mijn vader in een kerkkoor zong. Eén keer per week ga ik naar Annemarie om een half uur te zingen. Zangleerlingen klimmen welgemoed drie trappen op naar de zolderverdieping, naar een prettige kamer waar de piano en de muziekstandaard staan.

De les begint. Natuurlijk eerst ‘aarden’, losse knieën, ademen vanuit je flanken, lange nek en buik los. Dan pas wordt er ingezongen, klank gemaakt. Uitdrukkingen als ‘hang je oren in de piano’ en ‘zet je keel open als een kathedraal’ zijn heel gewoon. Ook de mimiek wordt niet vergeten: niet fronsen, hoor je het verschil? Ogen open, kaak los: ontspannen. Die kaakstand, vooral bij bepaalde tonen, veroorzaakt gapen. Annemarie gaapt dan prettig mee... ze is zeer empathisch. Als hoogtepunt van de les komen de liederen aan bod. Iedere leerling heeft een eigen, breed repertoire.

Annelies (links) en Annemarie tijdens de les

Annemarie speelt piano, ze zingt soms voor en soms als tweede stem mee. Ik vind het ontzettend knap dat zij van de liederen die ik meebreng de begeleiding direct meespeelt. En zo is een half uur (te) snel om. Het is een belevenis, een ontspanning, maar het geeft ook energie. Zo voelt zo’n zangles. Ik ben reuze blij met deze mogelijkheid zo vlakbij in ons Hofkwartier en ik zou zeggen: probeert u het ook eens!

Zie www.annemariewillems.nl

Nauwlijks gerania in de Provence

Het strand van de Costa Daurade

Denken aan thuis onder de

> Valentijn van Koppenhagen

De zomer moest nog zomer worden toen wij naar het zuiden trokken. Wij hadden onze burgerplicht gedaan, in de kou en de regen tegen de komst van het Spuiforum gedemonstreerd. Hopen dat zoiets een beetje helpt.

Dus met een gerust geweten richting zon. Gelukkig lukte het ons de zon te vinden in Frankrijk. Fluks de tent opgezet. Ai, ai, wat een wind, een forse mistral. Niet leuk. Na een paar dagen verder weg van het Hofkwartier naar de lavendelvelden van de Provence. Volop zon. Nauwlijks gerania. Toch een goede plek om te bedenken hoe fantastisch het wonen in het Hofkwartier is. Neem bijvoorbeeld het boodschappen doen. Hier hoeven wij alleen maar vanachter de gerania naar beneden af te dalen en dan kunnen wij te voet alle inkopen doen die wij denken nodig te hebben. Vakantie is heerlijk, maar toch moet het inkoopteam telkens met de auto.

Dan zit je voor je tent uit te rusten van het inkopen doen en gaan je gedachten naar de terugkerende gracht en de garage daar- onder. Zou het ze echt lukken, en op tijd?

Of krijgen wij hier ook Amsterdamse Noord/ Zuidlijn toestanden? Om redenen die u niets aangaan, maar die erop neerkomen dat een zeer naast familielid een kleine supermarkt had gepacht en onderwijl ook vader was geworden (zodat ik nu opa ben), en dus dringend hulp van uitgerekend mijn persoon nodig had om de zaak draaiende te houden, gingen wij, na te hebben genoten van de Provence, naar de Costa Daurade in Spanje.

Wat prachtig, een minimarkt, direct aan het strand! Heerlijk, allemaal mensen met een goed humeur, ze zijn allemaal met vakantie. Dat is prettig werken, veel brood afbakken, vakkenvullen, de hele dag het ingelopen en ingewaaide zand opvegen, kassa bedienen; ook een minimarkt is een heel bedrijf! En dan dwalen je gedachten af naar al die winkels in ons Hofkwartier, wat moet daar ongelooflijk

Paleis Noordeinde, met een heuse Koning en Koningin

Na haar overlijden in 1580 werd het huis, dat huysinghe van Brandtwijsck werd genoemd, verhuurd en zo kwam Louise de Coligny, de jonge weduwe van Willem van Oranje er in 1591 te wonen. In 1595 kregen de Staten van Holland de kans het gebouw aan te kopen, waarna zij het 1609 aan de Oranjes schonken.

In 1813 nam koning Willem I zijn intrek in Het Oude Hof, zoals het huis nu genoemd werd. Het werd zijn winterpaleis. Koning Willem II woonde liever op

Wat schuilt er achter deze poort?

> Joop Nijssen

‘Er zijn de dingen die we kennen, en er zijn de dingen die we niet kennen, en daar tussenin zitten deuren.’ Dat was de diepere gedachte achter de naam van de rockband ‘The Doors’. Het is ook een gedachte die bij me opkomt tijdens mijn zoektocht naar het verleden van de prachtige oude poort in de Prinsestraat, tussen nummer 73A en 75.

Achter de poort ligt een onooglijk steegje, dat leidt naar de achteringang van het Parkhotel. Dat blijkt al uit het plastic bordje dat op houten poort is bevestigd: ‘leveranciersingang’. Maar wat gaat er daadwerkelijk schuil achter deze poort? De bouwstijl is klassiek, uit de

renaissance. En het lijkt erop dat de poort ook echt uit die periode stamt, eind zestiende, begin zeventiende eeuw. Wat doet zo’n poort tussen huizen die allemaal zeker twee eeuwen jonger zijn, aan een straat die er waarschijnlijk nog niet eens was toen deze poort werd gebouwd?

Als je het vraagt aan de mensen in de buurt, weten ze te vertellen dat de poort vroeger ooit toegang gaf tot de Paleistuin. En als je op oude kaarten van Den Haag kijkt, zie je dat dat ook wel ongeveer kan kloppen: het lijkt erop dat de poort deel uitmaakte van de oorspronkelijke buitenmuur van de Paleistuin. De huizen eromheen, en zeker die aan de Prinsestraat, zijn inderdaad pas veel later gebouwd. Prachtig toch, zo’n tastbaar stuk historie midden in een alledaagse straat?

En wat mooi, dat niemand het ooit over z’n hart heeft gekregen deze poort te slopen! Een bordje van de monumentenzorg zit er niet eens op, maar toch voelt iedereen blijkbaar aan dat dit iets is dat we moeten koesteren. Hoewel, het rommelig boven de poort gespannen prikkeldraad (er werd wel eens een junkie in de steeg aangetroffen, begrijp ik...), het oranje plastic bordje en het veel te moderne beslag van de houten deur laten wel nog wat ruimte voor verbetering.

Maar ook zo al spreekt de poort tot de verbeelding. Er staan regelmatig drommen toeristen naar te kijken. Toen de poort laatst openstond, en ik met mijn zontje (even nieuwsgierig ingesteld als ik) van de fiets afstapte om even in de steeg te kijken, werden we aangesproken door een van oorsprong uit New York afkomstige expat, die bezig was met een fotosessie voor zijn website van ‘magic doors around the world’.

En toen ik voor dit stukje een rondje maakte door de buurt, hoorde ik het ware verhaal

Prinsenvoort

over de poort dat iedereen natuurlijk écht wil weten: in de tijd dat de koninklijke familie nog daadwerkelijk op Paleis Noordeinde woonde, was deze poort de ideale achterdeur voor ‘de prins’ (was het Wilhelmina’s man Prins Hendrik, voor de oorlog?) om af en toe gewoon lekker naar de kroeg te kunnen gaan. Ook toen al werd op nr. 99 (tot voor kort

Barbies Bar, nu Café Inandout) tot in de kleine uurtjes geschonken. De prins in kwestie frequeenteerde volgens de overlevering overigens ook een etablissement van wat lichtere zeden aan de Toussaintkade. Maar dat wordt slechts gefluisterd, want in de Prinsestraat spreekt men uiteraard van de prins geen kwaad!

• Exclusieve winkels en een heus paleis • >

sinds 1994 ook van de prins en koning Willem-Alexander. Annet Bakker heeft een uitgekende collectie Engelstalige boeken waaronder vele biografieën, fictie, crime en kinderboeken maar ook tuin-, kook- en kunstboeken. Daarnaast voert ze een zéér grote sortering koninklijke geschiedenis. Deze ‘Royalty’ is niet alleen in het Engels, maar in werkelijk alle talen verkrijgbaar.

Inmiddels zijn we Jongbloed Juridische Boekhandel en het fusionrestaurant Royal gepasseerd en zijn we zo’n beetje bij het

paleis aangekomen. Het huidige Paleis Noordeinde is gebouwd op de fundamente van een middeleeuwse hofstede. Daarvan is alleen bekend dat Gherijt Rijnautzoon eigenaar was. De kelders uit deze periode bestaan nog steeds. In 1512 staat de rentmeester generaal Willem Goudt als eigenaar van het huysinghe ingeschreven. Goudt stierf in 1543 en zijn weduwe verkocht huis en haard aan Adriana van Persijn, de weduwe van de advocaat en raadsheer van de koning Quinten Weitsen, die heer van Brandwijk was.

Paleis Noordeinde, met een heuse Koning en Koningin

Na haar overlijden in 1580 werd het huis, dat huysinghe van Brandtwijsck werd genoemd, verhuurd en zo kwam Louise de Coligny, de jonge weduwe van Willem van Oranje er in 1591 te wonen. In 1595 kregen de Staten van Holland de kans het gebouw aan te kopen, waarna zij het 1609 aan de Oranjes schonken.

In 1813 nam koning Willem I zijn intrek in Het Oude Hof, zoals het huis nu genoemd werd. Het werd zijn winterpaleis. Koning Willem II woonde liever op

• Exclusieve winkels en een heus paleis • >

Een winkelgebied met een paleis

Paleis Kneuterdijk, maar koning Willem III resideerde er weer wel. Zijn dochter Wilhelmina is er geboren (1880) evenals haar dochter Juliana (1909). Van 1952 tot 1976 was het gebouw in gebruik bij het Insitute of Social Studies omdat Wilhelmina liever op Paleis Het Loo verbleef en Juliana een voorkeur had voor het rustiger gelegen Paleis Soestdijk. In 1976 begon een grootscheepse restauratie die tot 1984 duurde, het jaar waarin het als werkpaleis van toen koningin Beatrix ging

Noordeinde 66, van 1995 tot 2003 het huis van de Koning

dienen. Bij de troonswisseling in 2013 koos koning Willem-Alexander ook voor het Noordeinde als werkpaleis.

Noordeinde 66 is het pand waar koning Willem-Alexander van 1995 tot 2003 woonde en waar ook koningin Máxima het eerste jaar van het huwelijk doorbracht. Het brede pand uit 1757 heeft een versierde ingangspartij en een kuifstuk. Het interieur is Lodewijk XV en empirestijl. De gordijnen zijn altijd dicht, maar heel soms gaat de voordeur eventjes open en kunt u een blik

• Noordeinde 66, van 1995 tot 2003 het huis van de Koning •

Kijken, genieten, bieden

Najaarsveiling Kunst en Antiek
13, 14 en 15 november

VENDUEHUIS

der Notarissen te 's-Gravenhage | sedert 1812

Kijkdagen:
8, 10 en 11 november,
10.00-17.00 uur

9 november,
10.00-16.00 uur

www.venduehuis.com
info@venduehuis.com
Nobelstraat 5, Den Haag
070 - 365 88 57

Hendrik Nicolaas Werkman (1882-1945)
'Compositie D-483'
Druksel - sjabloon op papier
Herkomst: Collectie G.S. Werkman, Wassenaar
Richtprijs: € 25.000 - 30.000

Rudolph Bonnet (1895-1978)
Portret van Njoman met
orchidee, r.o. getekend en
gedateerd 1946, houtskool
op papier
Richtprijs: € 10.000 - 14.000

Een diamanten collier met bijpas-
sende oorhangers in Victoriaanse
stijl; met bloemvormige schakels
bezet met roosgeslepen diamanten
en robijntjes
Richtprijs: € 6.000 - 8.000

Een balustervormige blauw
witte vaas met deksel met
decor van landschappen en
bloemenmanden
Kangxi (1662-1722)
Richtprijs: € 15.000 - 20.000

Een Zhangzhou (Swatow) ronde
porseleinen schotel met decor
van chrysanten op lichtblauwe
ondergrond, Ming periode,
16e/17e eeuw
Richtprijs: € 5.000 - 7.000

PASTIS

restaurant-bar

070 - 3633031

INFO@PASTIS.NL WWW.PASTIS.NL

*** OUDE MOLSTRAAT 57, DEN HAAG ***

Dinsdag t/m zondag vanaf 17.00 uur
A Bientôt!

• Exclusieve winkels en een heus paleis •

werpen op de rijkversierde hal en -aan het
eind van de gang- de fraaie tuin.

Op het Noordeinde 25, aan uw linkerhand
staat de Waals-Hervormde kerk. Omdat
Lodewijk Napoleon de Hofkapel op het
Binnenhof, waar sinds 1591 diensten wer-
den gehouden, voor katholieke diensten
wilde gebruiken, moest er een nieuwe kerk
komen. Op deze plek waar de Nort Molen
heeft gestaan bouwde men in 1808 een
kleine zaalkerk met een inwendig gestuukt
koofplafond. De herenbanken dateren nog

Elise Wallonne, de Waalse kerk

uit 1808, de preekstoel is uit 1645. Een
wist-je-datje: op 9 september 1891 trouw-
den Elisabeth Baud en Louis Couperus in
deze Eglise Wallonne.

We passeren de lieflijke Molenstraat, de
kiosk van Mody Mary en de koffiëbar van
Dishy en wandelen langs Pauw. U kunt zo-
wel links als rechts kijken, want Pauw heeft
maar liefst twee vestigingen in deze straat.
Met haar rijke geschiedenis en constante
streven naar vernieuwing heeft Pauw een
unieke identiteit weten te creëren.

Mody Mary en een vriendelijke dame

Zomaar een dag....

De Haagse tieten,
de Hoftoren,
de St. Jacobskerk alsof
die in hun schaduw staat.

Sinds kort mijn imposante skyline...
negenhoog in de Zamenhofstraat.

Poezie op pootjes 2008

Ook mijn Hofkwartier...

► Judith van Bommel-Günter

In tien jaar tijd heb ik mijn skyline zien
worden tot wat het nu is, voorlopig
althans...
Maar ondanks de - uit het niets ontstane

- kolossen, maling hebbend aan tieten,
citruspers en vulpen blijf ik deze
stad liefhebben. Met het Hofkwartier op
vijf minuten loopafstand, beetje

doorwandelen, steeds weer verbaasd en
verrast over wat er soms in korte tijd kan
veranderen. Ondanks heftige protesten
zijn bouwvakkers druk bezig met een on-
dergrondse parking; pal achter het Paleis
Noordeinde ontstaat een strak geregis-
seerde chaos.
Om dat enigszins te verdoezelen verschij-
nen er schitterende kunstwerken op de

schuttingen rondom. Ik fotografeer ze en
wandel terug de Prinsestraat in waar ik
linksaf sla. Even een rondje Venduehuis,
ook verrassend wat er weer staat en hangt
in afwachting van een nieuwe eigenaar.
Ik eindig mijn wandeling met een over-
heerlijk yoghurtijsje van Florencia en
geniet een uurtje later weer van mijn
Haagse skyline.

Rondvaart Den Haag ‘200 jaar Koninkrijk’

Op 30 november gaan wij als Haagse Rondvaartorganisatie De
Willemsvaart, samen met Boot Varen Den Haag, Salonboot
Rondvaart Den Haag, De Hollandse Vloot en Oranjeboot, iets
bijzonders doen in verband met 1813-2013 (landing van de
Prins van Oranje op Scheveningen, dit jaar gevierd in aanwe-
zigheid van de koning en Huub Stapel als Prins van Oranje).

We varen in de vroege ochtend met open en overdekte schepen
naar Scheveningen toe. Compleet met ontbijt en achtergrond-
muziek van componisten Verdi en Wagner (geboren in 1813).
De bruggen gaan open en we vieren aan boord alle bijzondere
jubilea die Den Haag dit jaar heeft kunnen vieren.

75 jaar Haagse Markt Hobbe-
maplein (1938-2013), 100 jaar na de
geboorte van Bohmans (2mrt),
100 jaar na de geboorte van
Carmiggelt (7 okt), 150 jaar na de
opening v/d Dierentuin, 150 jaar
na de geboorte van Couperus (10
juni), 25 jaar Zwarte Ruiter, 175
jaar Raad van State, 200 jaar
Monarchie-Nederland, 765 jaar
Den Haag, 400 jaar na start gra-
ven Singelgracht om Den Haag,
365 jaar na de tachtigjarige

oorlog, 165 jaar na de grondwet van koning Willem II en
Thorbecke, 40 jaar Vrienden van Den Haag, 10 jaar
Uitvindersbuurt, 25 jaar Tong Tong Fair en voorganger) op het
Malieveld, 65 jaar na het herstel van het Westbroekpark, 5 jaar
Willemsvaart, 5 jaar Salonboot Delft / Den Haag, 10 jaar
Rondvaarten in Den Haag 'nieuwe stijl', 125 jaar Verver-
singskanaal, 145 jaar Koninginnegracht/Kanaal, 100 jaar
Haagse Inkers Reigersbergen, 100 jaar Japanse Tuin, 100 jaar
Vredespaleis, 20 jaar Stichting Haags Industrieel Erfgoed,...
Kortom: heel veel bijzonders dit jaar.

We vieren deze bijzondere jubilea door een bijzondere dvd te
maken (film) met vrijwilligers... En zullen dat dus ook doen
met een zeer indrukwekkende vaartocht, waarbij de bruggen
opengaan en er eindelijk weer een echte verbinding wordt
gelegd met Scheveningen via het Verversingskanaal, iets dat na
de Watersnoodramp van 1953 (160 jaar geleden!) zelden meer
gebeurd is (we deden het al met kindervaartochten naar
Sinterklaas, dit jaar ook op 16 november). De vaartocht naar
Scheveningen vindt dus plaats op 30 november. Tussen 8.45
en 9.00 uur vertrekken diverse schepen naar Scheveningen.
We komen daar ruim voor het begin van de feestelijkheden die
verband houden met de landing van de Prins van Oranje op 30
november 1813 aan.

Voor meer informatie en reserveringen: www.willemsvaart.nl

• Exclusieve winkels en een heus paleis •

De collecties worden met grote passie en
vakmanschap ontworpen door Madeleine
Pauw, dochter van de oorspronkelijke
oprichters. Behalve in deze winkels is de
Pauw-collectie ook internationaal ver-
krijgbaar in de meest exclusieve winkels in
steden als Parijs, New York, Los Angeles,
Milaan, Londen en Tokio.

We passeren de winkels van Purdey,
Bitter, Zara Home, Ikks, Marc O'Pollo en
Oger op het Noordeinde nummer 6. Deze
art nouveaugevel uit 1901 heeft een

Oger, Purdey, Bitter, Pauw, Ikks, Marc O'Pollo en nog veel meer made op een rij

houten erker met daarboven een loggia.
Tussen de vensters zijn de decoraties te
zien, in de puntgevel zitten beeldhouwde
versieringen op de afdeklijst.

Zoveel prachtige gebouwen, eigentijdse
mode- en schoenenwinkels, befaamde
hofleveranciers, fijne koffiëcafés en
restaurants bij elkaar zorgen voor een
ultiem stadsgevoel. Het Noordeinde is
- van handmade tot flagshipstore -
bijzonder. We eindigen de wandeling op
de hoek van de Papestraat.

De geur van verrukkelijke frieten dringen
onze neus binnen, ze komen uit het kleinste
winkelje van de stad. We draaien ons
nog een keer om, kijken in de verte en
weten: dit was een bijzondere straat.

Zin in een frietje?

Of... nog een keertje...het Noordeinde?

Column

Naar een nieuw hofkwartier

Wat ik het meest zal missen, vroeg de koningin mij toen zij haar koffers liet pakken en ik haar nog een keertje vergezelde door de hoge lege kamers van haar werkpaleis aan het Noordeinde. ‘Ik denk bij al het andere toch vooral het Hofkwartier, omdat daar bij elkaar mensen wonen die het hart van de stad vormen, al sinds mensenheugenis.’ En ik voegde daar meteen glimlachend bij: ‘En u en uw familie horen daar vanzelfsprekend bij.’

De nieuwe koning en zijn koningin waren op werkbezoek in het land en zij was geen majesteit meer, had de kroon aan haar oudste zoon gegeven en stond als prinses naast me. We keken samen door een van de ramen naar de Paleistuin aan de achterzijde. ‘Weet u dat ik mij een beetje schaam omdat ik zo weinig in de oude tuin gewandeld heb, onder de bomen door en langs de bloeiende perken. Ik tuurde heel af en toe naar buiten, zag spelende kinderen in het grasveld en op de een of andere manier miste ik – door de onoverbrugbare afstand – het gevoel er gewoon even bij te kunnen zijn.’

We zagen dat het heldere strijklicht van de nazomerzon het dak van bladeren bijna oranje kleurde en we werden er een beetje stil van. Voor het eerst in al die jaren had ik het gevoel dat de eerbiedige afstand tussen ons verdwenen was. Als hofnar denk je altijd dat je het voorrecht hebt om met vriendelijke kwinkslagen in haar buurt te komen. Maar er was altijd die onzichtbare glazen wand van het protocol. En plotseling was die er niet meer.

Het koninklijke bleef, maar de prinses was er vooral als moeder en grootmoeder. Althans, zo voelde het toen we een paar weken na de eerste Prinsjesdag zonder haar, samen nog een keertje door het paleis liepen en ik afscheid moest nemen, van mijn eervolle en gelukkig ook vrolijke en goed-gemutste taak als hofnar.

Het balkon aan de voorkant gingen we begrijpelijk niet op, achter die deuren is de jaarlijkse balkonscène. Daar op het plein achter de hekken heb ik jaren naast mijn moeder staan zwaaien naar haar en prins Claus in de Gouden Koets. En naar de familie op het balkon. Met die eerste glimp van toen wist ik natuurlijk nog niet hoe dichtbij ik later zou komen. En toen, terwijl ze mij een hand gaf, zei ze met een bijna schalkse glimlach: ‘U begrijpt natuurlijk wel dat ik u hier niet verweesd achterlaat. U gaat hoop ik met mij mee naar Drakensteyn, als trouw lid van mijn staf. Hofnar hoeft niet meer, want een opgewekte influisteraar, die tijd is voor mij voorbij. Maar er is genoeg te doen in het huis waar ik zo gelukkig was met prins Claus en de kinderen. Ik geef u uw eigen hofkwartier, het pad van de tuin naar de plaats waar mijn zoon Friso begraven ligt. U onderhoudt dat en we zien elkaar daar terug.’

Ik straal een beetje tegenover haar en stamel verrast: ‘Ik neem het Hofkwartier met me mee. Zo’n vertrouwde plek in Den Haag laat je niet los.’

DE HOFNAR

Deel 7: Floc

Het geheim van Rutger

> Guus Boudestein

In het pand naast Korzo in de Prinsestraat is een nieuw restaurant geopend. Na de verhuizing van restaurant Max naar Amsterdam heeft Rutger van Loon hier zijn droom waargemaakt. Mijn tafeldame en ik besloten Floc met eigen tong te gaan ervaren.

Rutger vertelt ons dat de naam afkomstig is van Floc de Gascogne, een Frans aperitief. Het mengsel ontstond in de zestiende eeuw en bestaat voor een derde uit Armagnac en voor twee derde uit vers druivensap afkomstig uit de wijnstreek Côtes de Gascogne. Floc de Gascogne is er in een rosé en een witte versie en heeft een alcoholpercentage tussen 16 en 18 procent. We krijgen een glaasje van de zaak om het te proeven. Frankrijk met zijn culinaire traditie is waar Rutger zijn inspiratie vandaan haalt.

De ruimte is in grote lijnen hetzelfde gebleven, alleen het kleurenschema is wat veranderd, de vloer is groen en de zijmuur is nu oranje. De sfeer is nog altijd zeer aangenaam. ‘Het meeste werk was de keuken,’ vertelt Rutger ons. ‘Na al die jaren was deze wel echt aan een opknappbeurt toe. Maar nu zijn we helemaal op orde en is alles optimaal.’

De kaart is eenvoudig, de gerechten zijn klassiek. We kiezen voor een warm voorgerecht. Mijn tafeldame neemt het champignontaartje met gepocheerd kwartelei en truffel-dressing. Ik val, zoals wel vaker, voor de coquilles, geserveerd met spinazie en hazelnotenolie. Het smaak ons uitstekend en natuurlijk hebben we weer genoeg stof om over te praten, deze keer het nieuwe bestemmingsplan. Dat wekt de eetlust op. Als hoofdgerecht kies ik voor een vegetarisch groentegerecht, zij voor gebraden eendenborst gemarineerd in szechuanpeper en bosui, met groene asperges, venkel en gepofte tomaat.

Wanneer de gerechten op tafel verschijnen, heb ik een beetje spijt. Niet dat er iets mis is met de mousseline van aardappel en knolselderij, de auberginekaviaar met sesamzaadjes, de gepofte tomaatjes of de groene asperges, maar het hapje eend dat ik van mijn tafelgenote krijg is bijzonder smakelijk. We besluiten de maaltijd met een amerene millfeuille en een espresso.

COLOFON Het Hofkwartier nr 8 • Oktober 2013 • **Oplage** 7.500 • **Redactie** Guus Boudestein, Jan Paul Bresser, Ineke Bresser, Peter Drijver, Maaike van Eijk, Marleen Guthschmidt, Rita van Hasselt, Wendy Hendriksen, Valentijn van Koppenhagen • **Vormgeving** Ontwerpwerk, Den Haag • **Drukkerij** Dijkman Offset, Diemen • **Bijdragen** Deze krant is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van ‘Plan van Aanpak Hofkwartier’, Bewonersvereniging Hofkwartier en Hofkwartier Ondernemers Belangen • **Met dank** Aan iedereen die heeft meegewerkt aan deze krant • **Redactieadres** Juffrouw Idastraat 15, 2513 BE Den Haag, ritavanhasselt@hotmail.com • **Verspreiding** Deze krant wordt kosteloos verspreid via hotels, restaurants en cafés van het Hofkwartier, bewoners en ondernemers, Het Korzo Theater, VVV, De Grote Kerk, Het Haags Historisch Museum, het Vendue Huis en de Ooievaart • **Copyright** Er rust copyright op tekst en beeld.

Rutger heeft hard gewerkt en dat geldt ook zeker voor de mensen in de keuken, waar we ook nog een bekende uit de tijd van Max tegenkomen. Dan komen toch ook de herinneringen aan de leuke avonden bij Max, en mama Max natuurlijk. Na al die jaren was het een vertrouwd adres geworden, altijd wat, leuke gasten en lekker eten. We zullen hem missen. Maar wordt de heimwee ons te veel, dan kunnen we altijd nog bij restaurant Max in de Herenstraat in Amsterdam terecht.

Recept: Gebraden hertenfilet alla Saltimbocca voor twee personen

Ingrediënten: 300 gram hertenfilet • Verse blaadjes salie • (Room)boter • 100 gram gedroogde bosham, dungseden • 30 gram witte wijn (niet houtgelagerd) • 15 gram Floc de Gascogne • Zout en peper

Koop een hertenfilet met een doorsnede van zo’n vijf centimeter, iets dikker dan een varkenshaasje. Leg deze een uur voor gebruik buiten de koelkast. Verwarm de oven voor op 175 graden Celsius. Zet een pan met hete olie op het vuur. Het vlees even bestuiven met zout en peper en daarna aan alle kanten dichtschroeien. Ongeveer 1½ minuut aan iedere kant. Laat het vlees ongeveer 9 minuten garen in de oven. Vervolgens laat u het onder folie rusten terwijl u de jus maakt. Gebruik de pan waarin u het vlees gebraden heeft om de jus te maken. Zet het vuur hoog en voeg een klein beetje boter toe. Roer goed door om het aroma mee te nemen in de jus. Blus nu af met eerst één slok Floc de Gascogne en daarna met nog twee slokjes witte wijn. Voeg de blaadjes salie (fijn-gesneden) toe en laat even intrekken. Vlak voor het serveren voegt u de bosham toe. Voorzichtig met het toevoegen van zout en peper aan de jus. De bosham voegt namelijk al zout toe. Nog een klein klontje boter toevoegen, laten smelten en goed doorroeren om een mooi glanzende jus te krijgen. Niet meer laten koken! Trancheer de hertenfilet in plakjes van ongeveer een ½ cm dik en giet de hete jus over het vlees.

